

ingediend op **1910** (2023-2024) – Nr. 1
6 december 2023 (2023-2024)

Voorstel van resolutie

van Hannelore Goeman, Thijs Verbeurgt,
Steve Vandenberghe en Katia Segers

over gratis, gezonde en lekkere schoolmaaltijden

TOELICHTING

Op een lege maag kan je niet leren. Bovendien speelt gezonde voeding een belangrijke rol in de cognitieve ontwikkeling en in de schoolprestaties van kinderen. Ze kunnen zich beter concentreren en ontwikkelen, wat hen meer kansen biedt.

Steeds meer scholen worden geconfronteerd met de problematiek van lege of ongezonde brooddozen. Dat betekent dat steeds meer kinderen met een lege brooddoos – en dus met honger – op de schoolbanken zitten. Vlaanderenbreed nemen scholen maatregelen, al dan niet geholpen door het lokale bestuur. Of een kind zonder honger in de klas zit, mag echter niet afhangen van de school waar het kind naartoe gaat of in welke gemeente het kind woont.

1. Waarom gezonde, betaalbare schoolmaaltijden belangrijk zijn**A. Impact op de leerresultaten leerlingen**

Een eerste uitgangspunt van dit voorstel van resolutie is dat het aanbieden van gezonde schoolmaaltijden aan leerlingen tot betere schoolprestaties leidt. Het verzekeren dat alle leerlingen een goed gevulde maag hebben, zorgt ervoor dat jongeren de juiste brandstof hebben om de schooldag door te komen. Dat blijkt ook uit een longitudinale studie van Schwartz en Rothbart bij de schoolgaande jeugd in de Verenigde Staten. Daarbij werden gratis schoolmaaltijden aangeboden aan zowel kansrijke als kansarme kinderen, en uit het onderzoek bleek dat beide groepen beter scoorden voor wiskunde en taal. De sterkste stijging was zichtbaar bij de groep van de kansarme leerlingen.¹⁻² Daarnaast zorgt het universeel beschikbaar maken van gezonde schoolmaaltijden voor een grotere participatie aan schoolmaaltijden (ook bij de kansengroepen), wat impliceert dat angst om gestigmatiseerd te worden een belangrijke rol speelt in de keuze om al dan niet gebruik te maken van een gratis schoolmaaltijd of een schoolmaaltijd aan gereduceerde prijs.³⁻⁴

Anderson en collega's⁵ voegen daaraan toe dat wanneer die schoolmaaltijden bovendien van hogere kwaliteit zijn, en dus gezonder, leerlingen ook hogere test-scores behalen. Dat kan volgens experts aan twee elementen te danken zijn: enerzijds aan de verhoogde inname van calorieën en anderzijds aan de verhoogde kwaliteit van de voeding die kinderen krijgen als er aan specifieke standaarden wordt voldaan.

Concreet wordt er een positieve link gelegd tussen het eten van veel fruit, groenten, volle granen, noten, olijfolie, vis, zeevruchten en kruiden en het ontwikkelen van een sterke cognitie. Daarnaast is obesitas negatief gecorreleerd aan een sterke cognitie. Zo zou zwaarlijvigheid zelfs een impact hebben op de structurele ontwikkeling van het brein. Tot slot zijn er specifieke voedingsstoffen die tot problemen leiden in de hersenontwikkeling. Zo heeft het overconsumeren van geraffineerde koolhydraten een negatieve impact op de cognitieve functie van kinderen.⁶

¹ Schwartz, A. E., & Rothbart, M. W., "Let Them Eat Lunch: The Impact of Universal Free Meals on Student Performance" (2017), Center for Policy Research, 235: <https://surface.syr.edu/cpr/235>

² Kitchen, S., Tanner, E., Brown, V., Payne, C., Crawford, C., Dearden, L., Greaves, E. & Purdon, S. (2013), Evaluation of the Free School Meals Pilot: Impact Report. National Centre for Social Science Research and Department for Education Ref: DFE-RR227. Retrieved, October 3rd, 2022: [Report Title \(publishing.service.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/235442/Free_School_Meals_Pilot_Impact_Report.pdf)

³ Schwartz, A. E., & Rothbart, M. W., "Let Them Eat Lunch: The Impact of Universal Free Meals on Student Performance" (2017). Center for Policy Research, 235: <https://surface.syr.edu/cpr/235>

⁴ Kitchen, S., Tanner, E., Brown, V., Payne, C., Crawford, C., Dearden, L., Greaves, E. & Purdon, S. (2013), Evaluation of the Free School Meals Pilot: Impact Report. National Centre for Social Science Research and Department for Education Ref: DFE-RR227. Retrieved, October 3rd, 2022: [Report Title \(publishing.service.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/235442/Free_School_Meals_Pilot_Impact_Report.pdf)

⁵ Anderson, M., Gallagher, J., Ritchie, E. (2018). School meal quality and academic performance, Journal of Public Economics, 168, p. 81-93.

⁶ Anderson, M., Gallagher, J., Ritchie, E. (2018), School meal quality and academic performance, Journal of Public Economics, 168, p. 81-93.

B. Impact op de gezondheid van leerlingen

Onderzoek naar de impact op de gezondheid van schoolmaaltijden is verdeeld. Zo zijn er studies die aangeven dat het invoeren van schoolmaaltijden zowel een negatieve als een positieve impact heeft op de gezondheid van kinderen. De beschikbaarheid van andere voedingsmiddelen op de school en rond de school, en de kwaliteit van de schoolmaaltijden spelen daarbij natuurlijk een grote rol.⁷

Het belangrijkste element om mee te nemen is dat er een belangrijke link is tussen de kwaliteit van schoolmaaltijden en de gezondheid van leerlingen. Omdat de school bovendien een van de plaatsen is waar alle kinderen bereikt worden, is het niet alleen belangrijk dat er gezond eten wordt aangeboden, maar ook dat kinderen leren over de waarde van gezonde voeding. Steeds meer leerlingen eten immers 's middags op school. Bovendien worstelen steeds meer gezinnen ermee om de brooddozen van hun kinderen (op een gezonde manier) gevuld te krijgen. Er zijn geen cijfers beschikbaar voor Vlaanderen, maar in Groot-Brittannië voldoet amper 1 procent van de brooddozen van kinderen aan de gezondheidsstandaarden die voor schoolmaaltijden gelden. Ouders zijn niet van slechte wil, het is gewoon moeilijk haalbaar om dag na dag een volwaardige, gezonde maaltijd in elkaar te boksen. Soms ontbreekt ook de kennis met betrekking tot gezonde voeding. Gezonde schoolmaaltijden kunnen het ouders dus een stuk gemakkelijker maken en kinderen tegelijkertijd van jongs af aan leren wat gezonde voeding is.

C. Oplossing voor lege brooddozen

Tegelijkertijd biedt het aanbieden van gezonde schoolmaaltijden een mogelijkheid om het legebrooddozenprobleem echt aan te pakken. Volgens cijfers van Stichting Pelicano zou een op de drie kinderen in armoede met een slechte of niet-gevulde brooddoos naar school komen.⁸ Er zijn vandaag verschillende initiatieven door leraars, lokale besturen of organisaties die een beroep doen op vrijwilligers, zoals 'brooddoosnodig', om er komaf mee te maken. Omdat politieke actie op Vlaams niveau ontbreekt, staan zij er vandaag alleen voor. Noodgedwongen worden factureren kwijtgescholden voor wie echt niet kan betalen of springt het OCMW bij.

De problematiek staat niet los van de grote armoede in Vlaanderen. Vandaag groeit een op de acht kinderen op in armoede, een cijfer dat sinds 2005 opvallend gestegen is. Zoals hierboven al werd aangegeven is het elementair om een gevulde maag te hebben om goed te kunnen opletten en presteren op school. Lege brooddozen hebben dus een belangrijke impact op de kansen van de kinderen.

Het invoeren van gezonde schoolmaaltijden heeft in het bijzonder een belangrijke impact op de kansen en leerprestaties van kinderen die in kansarmoede leven.⁹ Bovendien blijkt dat kansarme kinderen meer gebruikmaken van gratis schoolmaaltijden wanneer ze gratis zijn voor alle kinderen dan wanneer er een gedeeltelijk gratis systeem wordt opgezet en alleen kansarme kinderen een beroep kunnen doen op een gratis maaltijd. Dat impliceert dat het effectiever is om gratis schoolmaaltijden voor alle kinderen in het basisonderwijs te voorzien dan om gerichte interventies op te zetten van gratis schoolmaaltijden voor een specifieke doelgroep.¹⁰

⁷ Schwartz, A. E., & Rothbart, M. W., "Let Them Eat Lunch: The Impact of Universal Free Meals on Student Performance" (2017), Center for Policy Research, 235: <https://surface.syr.edu/cpr/235>

⁸ [Week Tegen Kinderarmoede 2022 \(pelicano.be\)](#)

⁹ Kitchen, S., Tanner, E., Brown, V., Payne, C., Crawford, C., Dearden, L., Greaves, E. & Purdon, S. (2013), Evaluation of the Free School Meals Pilot: Impact Report, National Centre for Social Science Research and Department for Education Ref: DFE-RR227. Retrieved, October 3rd, 2022: [Report Title \(publishing.service.gov.uk\)](#)

¹⁰ Kitchen, S., Tanner, E., Brown, V., Payne, C., Crawford, C., Dearden, L., Greaves, E., & Purdon, S. (2013), Evaluation of the Free School Meals Pilot: Impact Report, National Centre for Social Science Research and Department for Education Ref: DFE-RR227. Retrieved, October 3rd, 2022: [Report Title \(publishing.service.gov.uk\)](#)

Ook Nederlands onderzoek naar de resultaten van de Boterhammenbar door het Jeugdeducatiefonds toonde aan dat het aanbieden van een maaltijd op school positieve effecten heeft op de energie en concentratie van leerlingen.¹¹

2. Voorwaarden om van gezonde, betaalbare schoolmaaltijden een succes te maken

Zoals hierboven als is aangegeven, is het belangrijk dat de aangeboden maaltijden over de juiste voedingswaarde beschikken om ook een positieve impact te hebben op de leerresultaten van leerlingen. Bovendien gaat het aanbieden van schoolmaaltijden gepaard met de nood aan de juiste infrastructuur en mankracht om dat mogelijk te maken.

A. Gezondheidsstandaarden

De indieners van dit voorstel van resolutie willen ouders en kinderen de garantie bieden dat alle voedsel en drank die de school aanbiedt, niet alleen lekker, maar ook echt gezond is. Alleen zo kan worden gegarandeerd dat kinderen de vitamines krijgen die ze nodig hebben om zich goed te ontplooiën.

De overheid legt daarvoor een aantal eenvoudige, duidelijke en wetenschappelijk onderbouwde standaarden op waaraan schoolmaaltijden en het schoolmenu moeten voldoen. Zo dragen de maaltijden bij tot een evenwichtig voedingspatroon, dat bijdraagt aan het concentratievermogen van de kinderen. Ook ander voedsel, zoals tussendoortjes en dranken die de school aanbiedt, moet aan die standaarden voldoen.

De standaarden voor schoolmaaltijden zijn duidelijk, niet vrijblijvend, maar toch voldoende breed. Niet alles moet in detail geregeld worden. Er wordt daarbij ruimte geboden aan het beleidsvoerend vermogen van scholen. Schoolkoks en cateraars moeten bovendien hun creativiteit kwijt kunnen en flexibel kunnen inspelen op het lokale aanbod. Dat moet worden gestimuleerd in plaats van gefnuikt. Er wordt ook een voldoende lange overgangsperiode uitgetrokken om de kwaliteitsnormen te halen en de nodige infrastructuur uit te breiden. Scholen worden daarbij actief ondersteund door de lokale besturen.

– Waarom is een wettelijke basis nodig?

In het Verenigd Koninkrijk werden in 2008 wettelijke standaarden ingevoerd voor schoolmaaltijden. Uit een evaluatie blijkt dat de kwaliteit van de schoolmaaltijden sindsdien is verbeterd: er is een groter aanbod van groenten en sla, zetmeelrijk voedsel dat niet in vet wordt bereid en fruit.¹²⁻¹³ Een gezonder aanbod betekent niet dat kinderen ook automatisch gezonder eten. Maar in scholen die de kwaliteitsstandaarden haalden, was de kans groter dat de leerlingen gezonde maaltijden samenstelden en die effectief opaten.

In Vlaanderen bestaan er op dit moment alleen niet-bindende richtlijnen voor de samenstelling van schoolmaaltijden en schoolmenu's. Die richtlijnen zijn uitgesteld door het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw en werden uitgebracht in een overzichtelijke gids om scholen te ondersteunen in hun beleid rond schoolmaaltijden en om meer gebalanceerde en gezonde maaltijden te voorzien.¹⁴ Experts hebben echter ondervonden dat standaarden alleen werken als ze wettelijk afgedwongen

¹¹ [Evaluatie Boterhammenbar. Ontbijt, lunch of een andere vorm van eten op school](#) (maart, 2023), Jeugdeducatiefonds.

¹² Haroun et al. (2010), The impact of the food-based and nutrient-based standards on lunchtime food and drink provision and consumption in primary schools in England, *Public Health Nutrition*, 14(2), p. 209-218.

¹³ Spence et al. (2013), The Impact of Food and Nutrient-Based Standards on Primary School Children's Lunch and Total Dietary Intake: A Natural Experimental Evaluation of Government Policy in England, *PLOS One*

¹⁴ Zie bijvoorbeeld <https://www.gezondleven.be/files/voeding/Schoolmaaltijdengids.pdf>

worden. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld zijn de standaarden vrijwillig, en ze hebben er veel minder impact dan in het Verenigd Koninkrijk.¹⁵

– Het huidige aanbod schoolmaaltijden in Vlaanderen¹⁶

In bijna 75 procent van de basisscholen worden bijna nooit frieten of kroketten aangeboden. In het secundair onderwijs is dat maar 22 procent. Wel valt op dat zes jaar geleden minder scholen frieten en kroketten aanboden in het secundair onderwijs dan nu. Op het vlak van vis en mager tot halfvet vlees lopen de cijfers gelijk tussen basis- en secundair onderwijs. In meer dan 60 procent van de basis- en secundaire scholen wordt die voedingsgroep twee tot drie keer per week aangeboden. Op vlak van de consumptie van vet vlees valt een dalende trend waar te nemen. Groenten worden in 63,5 procent van de basisscholen en 76,4 procent van de secundaire scholen vier tot vijf keer per week aangeboden. In het secundair onderwijs vond op dat vlak op vijf jaar tijd een toename van bijna 30 procent plaats. Er kan dus worden gesteld dat schoolmaaltijden steeds meer groenten bevatten en naar een gezonder alternatief evolueren.

Vergeleken met de richtlijnen van het Vlaams Instituut Gezond Leven die in 2017 opgesteld werden, kan dus gesteld worden dat de schoolmaaltijden vandaag hier in relatieve mate aan voldoen.

B. Infrastructuur

Niet elke school heeft vandaag de infrastructuur om een warme maaltijd aan te bieden. De gratis, gezonde schoolmaaltijd hoeft dan ook niet per se een warme maaltijd te zijn. Dat neemt niet weg dat wie de keuze wil maken om een warme schoolmaaltijd aan te bieden, daarin ondersteund moet worden.

De concrete organisatie en nodige infrastructuur voor schoolmaaltijden is sterk afhankelijk van de methode waarvoor een school kiest om warme maaltijden te voorzien. Zo is het mogelijk dat een school zelf over een keuken beschikt waar ze verse maaltijden kan bereiden. Daarnaast zijn er scholen die samenwerken met een cateraar. Cateraars kunnen de maaltijden op verschillende manieren aan de school leveren. Een eerste mogelijkheid is de warme lijn. Dan worden de maaltijden warm geleverd aan de school en moet de school alleen nog de maaltijden verdelen onder de leerlingen. Daarnaast is er ook de koude lijn, waarbij de maaltijden koud geleverd worden en de scholen over de infrastructuur beschikken om de maaltijden op te warmen. Een derde mogelijkheid is de zogenaamde combilijn, waarbij een deel van de maaltijd warm geleverd wordt en een ander deel koud. Tot slot zijn er ook scholen die kleinschalige initiatieven organiseren met lokale partners of met ouders of personeelsleden die via een beurtrol voor maaltijden zorgen. Die laatste optie legt een grote tol op de vrijwilligheid van de betrokkenen en is daarom ook vaak een minder duurzame optie.

– Schoolmaaltijden: stand van zaken¹⁷

Vandaag biedt ongeveer 60 procent van de basisscholen warme schoolmaaltijden aan. 4 procent werkt daarvoor via een eigen schoolkeuken, 53 procent werkt via externe leveranciers en 1,8 procent werkt via andere kanalen.

¹⁵ S Jebb, S Kirk, J Poulter, A review of the evidence on the impact of nutritional standards for school food provision in England, MRC, Human Nutrition Research.

¹⁶ Serré, L. (2021), Het aanbod van schoolmaaltijden in Vlaanderen (Unpublished Master's thesis), Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, Belgium.

¹⁷ Serré, L. (2021), Het aanbod van schoolmaaltijden in Vlaanderen (Unpublished Master's thesis), Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, Belgium.

In het secundair onderwijs biedt ongeveer een op de twee scholen warme schoolmaaltijden aan. 24 procent werkt daarvoor via een eigen schoolkeuken, 26 procent met externe leveranciers en 0,5 procent met andere kanalen.

Het aandeel scholen dat een schoolmaaltijd aanbiedt is sinds 2015 gedaald: toen boden nog twee op de drie Vlaamse scholen een warme maaltijd aan. De verplichte sluiting van de schoolkeukens tijdens de coronacrisis had daar een belangrijke impact op.

In 77 procent van de scholen is er een eetgelegenheid: een refter, restaurant, cafetaria of keuken. Ongeveer 15 procent van de scholen met eetgelegenheid rapporteert daarbij echter wel een acuut plaatsgebrek.

Opvallend is de regionale verdeling van het aanbod op het vlak van schoolmaaltijden in Vlaanderen. Zo zijn er in West-Vlaanderen veel meer scholen die schoolmaaltijden aanbieden (96,5 procent) dan in Antwerpen (16,5 procent).

Bron: Serré, L. (2021). Het aanbod van schoolmaaltijden in Vlaanderen (Unpublished Master's thesis). Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, Belgium.

– Mogelijkheden in het organiseren van een warme maaltijd

Om voor leerlingen lekkere en gezonde maaltijden aan te bieden, is er dus meer nodig dan alleen maar een gezondheidsgarantie. Het vraagt ook de nodige infrastructuur in of dichtbij de school. In de eerste plaats zijn er aangename refters nodig en voor scholen die het belangrijk vinden om zelf maaltijden klaar te maken, is er ook nood aan een schoolkeuken en voldoende personeel om de maaltijden te verdelen, toezicht te houden en nadien de eetzaal op te ruimen. Als daar niet de nodige investeringen voor worden gedaan, dreigen scholen niet alleen te stoppen met het aanbieden van schoolmaaltijden, maar is het ook niet mogelijk om het project van een gezonde schoolmaaltijd voor elke leerling te realiseren.

Die (extra) behoefte aan infrastructuur willen de indieners van het voorstel van resolutie op drie manieren aanpakken:

- 1° op lokaal niveau wordt maximaal ingezet op infrastructuur die gedeeld wordt met de lokale gemeenschap in het kader van de brede school. Zo kunnen ook zaaltjes in de directe omgeving van de school ingezet worden als refter. Omgekeerd kunnen refters van de school 's avonds ook gebruikt worden voor andere doeleinden, bijvoorbeeld als sociale restaurants;
- 2° op Vlaams niveau wordt een stappenplan uitgestipeld over een termijn van tien jaar die scholen in staat stelt om de nodige infrastructuur aanpassingen te doen;
- 3° ten slotte wordt ook het Federaal Voedselagentschap betrokken bij dit project.

Voedselveiligheid blijft de eerste zorg, maar de normen moeten wel de nodige openheid laten om te experimenteren, zodat bijvoorbeeld ook kinderen kunnen meehelpen om het eten klaar te maken.

C. Personeel

Vandaag komt het middagtoezicht doorgaans op de schouders van de leerkrachten terecht. Daarvoor rekent de grote meerderheid van de basis- en secundaire scholen bijgevolg een zogenaamde boterhammen- of reftertaks aan, aangezien de schooldag in principe alleen uit een voor- en een namiddag bestaat. Willen ouders een beroep doen op de mogelijkheid om hun kind 's middags op school te laten, dan mogen scholen die taks aanrekenen.

Een bezorgdheid die daarom vaak gepaard gaat met het aanbieden van schoolmaaltijden is dat het extra werk zal betekenen voor het nu al overbevraagde lerarenkorps. Er is namelijk niet alleen personeel nodig om maaltijden uit te schep- pen of op te warmen, maar ook voor de afwas, en bij de jongere kinderen ook voor de maaltijdbegeleiding.

Concreet voorzien de indieners van dit voorstel van resolutie daarom een uitbrei- ding van het statuut van het personeel van de voor- en naschoolse opvang zodat zij halftijds op school aanwezig zijn en 's middags toezicht en ondersteuning kunnen voorzien bij de schoolmaaltijden. Zo wordt vermeden dat de schoolmaaltijden een extra taak worden voor de leraren.

D. Goede voorbeelden van gezonde schoolmaaltijden op school

Het aanbieden van gratis en gezonde schoolmaaltijden brengt heel wat uitdagingen met zich mee, maar er zijn zowel in binnen- als buitenland al heel wat projecten die tonen dat het mogelijk en wenselijk is om er de schouders onder te zetten.

– Voorbeeld 1. Universal Infant Free School Meals uit het Verenigd Koninkrijk

Sinds 2014 hebben alle kinderen uit de eerste drie leerjaren in de door de over- heid gesubsidieerde scholen in Engeland recht op een gratis warme schoolmaaltijd. Voorheen was dat al het geval voor arme kinderen (ouders met een uitkering of onder een bepaalde inkomensgrens), maar sinds 2014 geldt het dus voor iedereen tussen 4-5 en 6-7 jaar. De overheid past 2,34 Britse pond per maaltijd bij. Een jaar na de lancering van de gratis schoolmaaltijden erkende 95 procent van de ouders de voordelen voor hun kind. 86 procent nam het aanbod op, ten opzichte van 44 procent vóór de invoering van de universele gratis maaltijden.¹⁸

¹⁸ <http://www.schoolfoodplan.com/95-parents-taking-up-free-infant-school-meals-see-the-benefits>

Gratis schoolmaaltijden leveren gezondere eetgewoontes op, maar hebben ook een positief effect op de schoolprestaties. Dat blijkt uit de evaluatie van het piloot-project Free School Meals Pilot in Engeland¹⁹:

- a) de gratis maaltijden zorgden voor veranderingen in wat de leerlingen dronken en aten bij de lunch. Zo steeg de kans dat leerlingen groenten aten met 26 procent en daalde de kans dat ze frisdrank dronken met 16 procent.²⁰ Ouders vonden ook dat hun kinderen thuis meer bereid waren om nieuwe voeding uit te proberen;
- b) de universele gratis maaltijden zorgden ook voor meetbaar betere schoolprestaties bij de kinderen. De leerlingen in het testgebied met de universele gratis maaltijden maakten gemiddeld twee maanden sneller vooruitgang (onder meer op het vlak van wiskunde en taal) dan vergelijkbare leerlingen in het gebied waar alleen de armste kinderen gratis maaltijden konden krijgen. Dat effect was het grootst voor kinderen uit de zwakste sociaaleconomische groepen.

– Voorbeeld 2. Finse gratis schoolmaaltijden

Finland was het eerste land ter wereld dat gratis schoolmaaltijden serveerde (het gebeurt er al sinds 1948). De wetgeving garandeert elke schooldag een evenwichtige maaltijd voor elke leerling. Het is de bedoeling om de gezondheid van de leerlingen te verbeteren en hun energie voor het schoolwerk te geven. De catering volgt de voedingsrichtlijnen die zijn uitgevaardigd door de Nationale Voedingsraad in Finland. De maaltijden zijn tegelijk ook smaakvol, kleurrijk en worden mooi gepresenteerd. Leerlingen kunnen rustig eten in een aangename refter en stellen zelf hun bord samen uit een buffet. Ze worden daarbij ondersteund met tips en een model van hoe een gezond samengesteld bord eruitziet.

– Voorbeeld 3. Gratis schoolmaaltijden in Nederland.

Eind maart 2023 startte ook Nederland met gratis schoolmaaltijden. Scholen waarvan minstens 30 procent van de leerlingen uit een gezin komt met weinig inkomen kunnen deelnemen aan het programma door zich aan te melden. De organisatie gebeurt door het Jeugdeducatiefonds en het Rode Kruis. Scholen kunnen kiezen tussen 'een maaltijd op school', waarbij ze zelf kiezen hoe dat concreet wordt vormgegeven, of 'een maaltijd thuis', waarbij ouders een 'boodschappenkaart' krijgen aangeboden. Het Rode Kruis en het Jeugdeducatiefonds helpen scholen bij het maken van de keuze en helpen bij de praktische uitrol, zodat scholen maximaal worden ontzorgd.²¹

– Voorbeeld 4. Smakelijke school (Antwerpen)

Het stadsbestuur van Antwerpen lanceerde onder leiding van schepen Jinnih Beels (Vooruit) het project Smakelijke school. Het doel van dat project is om zo veel mogelijk leerlingen een gezonde maaltijd te geven op school. Zo willen ze zowel de gezondheid als het energieniveau van de kinderen opkrikken om de schooldag zo goed mogelijk te laten verlopen.²²

Concreet ondersteunt het project scholen via een financiële bijdrage per leerling. Die financiële tegemoetkoming ligt hoger voor kansarme leerlingen. Scholen hebben vervolgens zelf de ruimte om die middelen in te zetten en schoolmaaltijden te organiseren. Bovendien is het doel van het project om schoolmaaltijden vlekkeloos te integreren in de dagelijkse werking van de school. Scholen kunnen dus ondersteuning vragen van cateringbedrijven voor de verdeling van schoolmaaltijden en

¹⁹ Zie Kitchen et al. (2010), Evaluation of the Free School Meals Pilot. Impact Report, Department for Education.

²⁰ Uit het evaluatieonderzoek bleek dat er in het korte tijdsbestek geen impact op de BMI van de kinderen kon worden vastgesteld, maar op lange termijn kunnen de geobserveerde veranderingen in voedingspatroon wel leiden tot minder gezondheidsrisico's.

²¹ [Gratis schoolmaaltijden van start](#)

²² [Smakelijke School | Onderwijsnetwerk Antwerpen](#)

daarvoor bijkomende middelen vragen aan de stad. Zo beoogt men de bijkomende werkdruk voor de betrokken scholen te beperken.²³

– Voorbeeld 5. Schoolmenu (Vilvoorde)

Ook in Vilvoorde worden er belangrijke stappen gezet naar gratis schoolmaaltijden met het project Schoolmenu, onder leiding van schepen Fatima Lamarti (Vooruit). Scholen kunnen vrijwillig intekenen op dat project om financiële en inhoudelijke ondersteuning van de stad te krijgen om gezonde maaltijden op school mogelijk te maken en lege brooddozen tegen te gaan.²⁴

– Voorbeeld 6. LEkker(s) Op School (Gent)

De stad Gent startte een proefproject op in acht Gentse kleuterscholen. 665 kleuters kregen een goedkopere of gratis maaltijd gedurende vier schooldagen per week. Het project werd wetenschappelijk begeleid door HIVA-KU Leuven en HOGENT. Zij onderzochten gedurende twee jaar hoe betaalbare en gezonde voeding op school het welbevinden en de ontwikkelingskansen van kleuters kan beïnvloeden.

Er werden verschillende scenario's uitgetest: een tienuurtje, een warme maaltijd of een gezonde aanvulling op de eigen brooddozen die kleuters meebrachten. Het onderzoek toonde dat het scenario waarbij álle kleuters een maaltijd kregen de meest positieve effecten heeft, vooral omdat er dan ook een focus op sensibilisering en gezondheidseducatie mogelijk is. Dat scenario was het duurste, maar zeker in scholen met veel kansarme leerlingen wegen, volgens de onderzoekers, de voordelen op tegen de kostprijs, op korte én lange termijn.²⁵

3. Conclusie

De indieners van het voorstel van resolutie stellen dus vast dat zowel in het buitenland als dicht bij huis projecten rond schoolmaaltijden worden georganiseerd die bewijzen dat het noodzakelijk en mogelijk is. Het voorbeeld uit Finland toont bovendien aan dat een project rond schoolmaaltijden een duurzame beleidskeuze kan zijn.

Vandaag staan de lokale besturen in Vlaanderen er alleen voor en moeten ze de warme schoolmaaltijden voorzien op eigen kosten.

Gezien het maatschappelijke belang van gezonde schoolmaaltijden, vindt Vooruit het niet meer dan normaal dat Vlaanderen ondersteuning biedt aan elke gemeente om samen met de scholen op hun grondgebied een project uit te werken op hun maat, waardoor elk kind in het basisonderwijs een gratis, gezonde schoolmaaltijd krijgt.

Hannelore GOEMAN
Thijs VERBEURGT
Steve VANDENBERGHE
Katia SEGERS

²³ [Smakelijke School | Onderwijsnetwerk Antwerpen](#)

²⁴ Nieuwe scholenveldloop en gezonde voeding voor alle kinderen in Vilvoorde - stad Vilvoorde

²⁵ [LEkker\(s\) op Schoo | Stad Gent](#)

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het feit dat steeds meer leerlingen 's middags op school eten;
 - 2° een op de acht basisscholen en vier op de tien scholen voor secundair onderwijs warme maaltijden aanbieden en over een eigen keuken beschikken;
 - 3° 77 procent van de scholen over een eigen refter beschikt;
 - 4° een op de acht kinderen in Vlaanderen opgroeit in een kansarm gezin;
 - 5° een stijgend aantal kinderen met een lege of ongezonde brooddoos naar school komt;
 - 6° het leren op een lege maag de kansen van kinderen en jongeren hypothekeert;
- overwegende dat:
 - 1° gezonde maaltijden bijdragen aan de leerresultaten en cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren;
 - 2° gezonde maaltijden bijdragen aan de gezondheid van kinderen en jongeren;
 - 3° gezonde maaltijden op school bijdragen tot een betere kennis van gezonde voeding die kinderen hun hele leven met zich meedragen;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
 - 1° de nodige budgetten te voorzien om lokale besturen, samen met de scholen binnen de gemeente, een aanbod van gratis, gezonde schoolmaaltijden in het basisonderwijs te laten organiseren;
 - 2° minimale standaarden vast te leggen voor kwaliteitsvolle voeding op school;
 - 3° een actief gezondheidsbeleid uit te bouwen in scholen door:
 - a) via extra omkadering van centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) scholen te ondersteunen om een gezondheidsbeleid uit te werken en tegelijk te werken aan een draagvlak voor gezonde voeding bij ouders, leerlingen en leerkrachten;
 - b) scholen te stimuleren om kinderen de kans te geven in de praktijk meer te leren over gezond en ecologisch eten, koken en voedsel telen, bijvoorbeeld in schoolmoestuintjes;
 - c) die inspanningen te combineren met andere acties die de gezondheid van kinderen ten goede komen, zoals activiteiten om meer te bewegen, ook buiten de lessen lichamelijke opvoeding;
 - 4° te voorzien in voldoende en hedendaagse infrastructuur door:
 - a) voldoende investeringsmiddelen uit te trekken voor refters en schoolkeukens zodat meer scholen weer over een eigen refter en keuken beschikken en de bestaande refters en keukens kunnen worden opgewaardeerd;
 - b) scholen in staat te stellen het eten op school sterk aan te moedigen, in een comfortabele ruimte, samen met vrienden maar ook met leerkrachten en ander schoolpersoneel, op eigen tempo en in een gezellige sfeer zodat ook het aantal kinderen dat een gezonde warme maaltijd op school gebruikt, sterk verhoogt;
 - 5° te zorgen voor voldoende ondersteuning in de scholen voor het organiseren van de schoolmaaltijden door concreet te verkennen hoe het statuut van het personeel in de voor- en naschoolse opvang kan worden uitgebreid om 's middags de logistieke ondersteuning en het toezicht van de schoolmaaltijden te organiseren.

Hannelore GOEMAN
Thijs VERBEURGT
Steve VANDENBERGHE
Katia SEGERS